

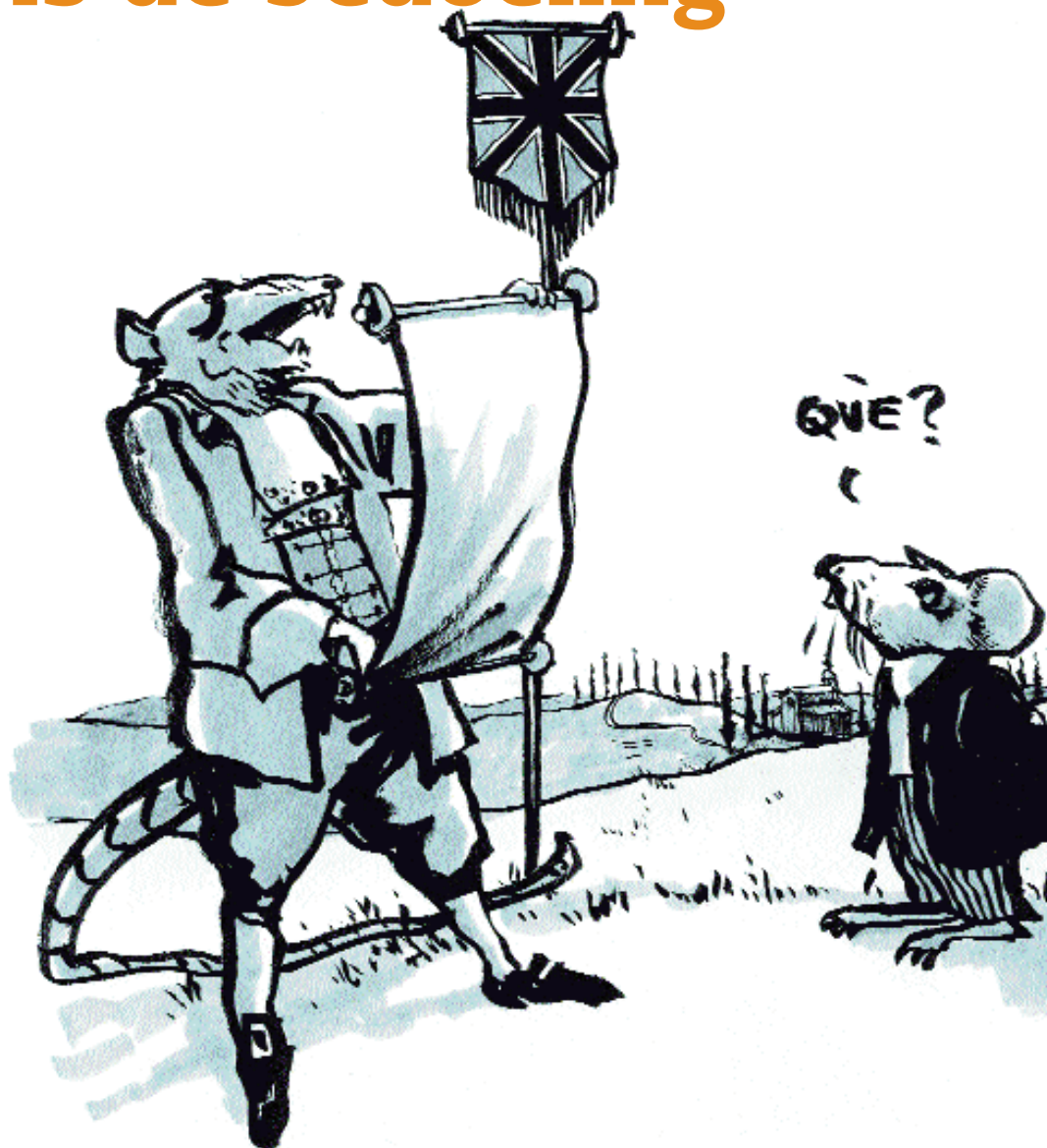
Recht

Nieuwe Europese Betekeningsverordening

Sneller betekenen, is de bedoeling

Op 31 mei 2001 zal de Europese Betekeningsverordening¹ de verzending en betekening van stukken binnen de EU helpen versnellen en vereenvoudigen. Fax en e-mail zijn toegestaan en enkele instanties worden gedecentraliseerd. Diverse veranderingen moeten nog in Nederlandse wetgeving worden verwerkt. Uit de circulaire die de Minister van Justitie op 9 april publiceerde² blijkt dat de deurwaarder vanaf 31 mei voorlopig de dagvaarding aan het OM zal moeten blijven betekenen en een afschrift toesturen naar het buitenland.

mr. Mirjam Freudenthal
docent-onderzoeker Molengraaff Instituut

- ¹ PbEGL 160, 30 juni 2000, p. 37, verordening nr. 1348/2000 van 29 mei 2000. Aan de verordening is eerder in het *Advocatenblad* summier aandacht besteed: M. Freudenthal, 'Europese verordening inzake betekening', *Advocatenblad* 2000, p. 719. Tevens M. Freudenthal: 'Europese verordening inzake de betekening en kennisgeving van stukken', *NIPR* 2001-1.
- ² De circulaire EG-Betekenisverordening is gepubliceerd in de *Staatscourant* van 9 april 2001, nr. 70, p. 25 en 26, en is ook te vinden op <http://www.overheid.nl/op/>.
- ³ Alleen Denemarken neemt om communautaire redenen geen deel aan de verordening. De verordening geldt dus tussen de overige veertien lidstaten. Op de betekening buiten de Europese Unie blijven het Haags Betekeningsverdrag 1965 of de Rechtsvorderingsverdragen van 1905 of 1954 van toepassing.
- ⁴ Pb C 29E /281 van 30 januari 2001: Voorstel voor de oprichting van een Europees justitieel netwerk. De verordening bepaalt dat een dergelijke gedecentraliseerde aanwijzing om de vijf jaar moet worden heroverwogen.

De Betekeningsverordening, die op 31 mei a.s. voor de betekening binnen de Europese Unie het Haags Betekeningsverdrag 1965 vervangt,³ beoogt een snellere verzending en betekening van stukken te realiseren. Door de inschakeling van gedecentraliseerde personen of instanties die in het land van verzending en van ontvangst verantwoordelijk zijn voor de grensoverschrijdende betekening of verzending van stukken moet de verdragende trapsgewijze verzending via centrale autoriteiten verbeterd worden. In Nederland, België, Luxemburg en Frankrijk zullen dat de deur-

waarders zijn, in Duitsland en Oostenrijk waarschijnlijk de gerechtelijke griffies.

Naam en adreslijsten van de ontvangende instanties zullen worden opgenomen in een thans in ontwikkeling zijnde civielrechtelijke database van de EG.⁴ Om een spoedige verzending van stukken tussen de lidstaten te bevorderen wordt de wijze van verzending niet dwingend voorgeschreven. Er moet namelijk rekening gehouden worden met technische ontwikkelingen en nieuwe middelen zoals e-mail en fax en de geoorlooftheid van deze middelen naar het recht van de

In Nederland wordt de bezorgingsdatum bij het OM vervangen door de datum van overhandiging aan gedaagde

	Haags Betekenningsverdrag 1965	Betekenningsverordening
instanties	centrale autoriteit (OM)	gedecentraliseerde instanties (deurwaarders)
verzending naar buitenland	via centrale instantie of rechtstreekse verzending	door verzendende instantie rechtstreeks aan ontvangende instantie of rechtstreekse verzending
ontvangst uit buitenland	idem	idem
taal formulier	Engels of Frans	taal of toegestane taal aangezochte staat
taal document	Engels of Frans	taal aangezochte staat of taal verzendende staat die gedaagde begrijpt
datum betekening	Nederland: betekening OM	art. 9 lid 1: recht aangezochte staat
stuiting etc.		art. 9 lid 2: datum doorzending door verzendende instantie
verstek	art. 15 en 16	art. 19 (vrijwel gelijk aan art. 15 en 16 van Haags Betekenningsverdrag 1965)

verzendende en ontvangende staat.⁵ De bescherming van de gedaagde neemt ook in de Betekenningsverordening een prominente plaats in. De art. 15 en 16 van het Haags Betekenningsverdrag 1965, die de bescherming van de niet-verschenen gedaagde regelen, zijn vrijwel gelijklopend overgenomen in de verordening.

Nieuw is de regeling van de datum van betekening. Deze regeling is van belang omdat het tijdstip van betekening in de lidstaten thans nog verschillend bepaald wordt, namelijk door de datum van óf de reële óf de fictieve betekening. In Nederland en onder meer Frankrijk, die de fictieve betekening kennen, geldt thans nog als datum van een internationale betekening van een dagvaarding – en daarmee de datum van aanhangigheid – de datum waarop het te betekenen stuk in het eigen land bij de centrale autoriteit in ons land, het OM, bezorgd wordt (de zogenaamde ‘remise au parquet’).⁶

Andere lidstaten, zoals Duitsland en Engeland, kennen het systeem waarbij de betekening pas voltooid is als alle formaliteiten voor de overhandiging aan de gedaagde vervuld zijn. Krachtens de verordening is alleen de reële betekening een geldige betekening, al behoudt de nationale betekenningsregel nog enig belang.

Adres bekend

De werkingssfeer van de verordening betreft de verzending van documenten tussen de lidstaten van de EU in alle burgerlijke en handelszaken, dus ook in de vier uitzonderingscategorieën van art. 1 EEX.⁷ Buiten de werkingssfeer vallen strafzaken en belastingzaken.⁸ De verordening is alleen van toepassing als het adres van geadresseerde bekend is. Wel moet de ontvangende instantie met de middelen waarover zij beschikt het juiste adres van de geadresseerde proberen te achterhalen.

Behalve de aanwijzing van de deurwaarder

5 Binnen de EU zullen niet alle landen een gelijke ontwikkeling hebben op de elektronische snelweg.

6 Zie art. 4 sub 8 Rv en HR 18 februari 1994, *NJ* 1994, 606 (m. nt. HER).

7 Deze vier categorieën zijn: familiezaken, faillissement, sociale zekerheid en arbitrage. Het EEX is omgezet in een verordening. De EEX-Vo is aangenomen op 22 december 2000, *Pb* L 12 van 16 januari 2001. Inwerkingtreding 1 maart 2002.

8 Civielrechtelijke vorderingen in strafzaken en van de fiscus vallen wel onder de verordening.

In Zuid-Europese lidstaten zal een snelle betekening nog wel tot problemen aanleiding geven

als *gedecentraliseerde instantie* is Nederland ook verplicht een *centrale instantie* aan te wijzen die tot taak heeft informatie te verschaffen aan verzendende instanties, bijvoorbeeld om vast te stellen welke de ontvangende instantie is, en naar oplossingen te zoeken voor problemen bij verzending ter betekening of kennisgeving. In bijzondere gevallen kan de centrale instantie van de aangezochte lidstaat verzocht worden de betekening op zich te nemen. Onder een dergelijke bijzondere omstandigheid wordt gerekend overmacht bij de ontvangende instantie, bijvoorbeeld wanneer het kantoor of de griffie door brand verwoest is, of door een natuurramp of staking getroffen is. Nederland overweegt de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders aan te wijzen als centrale instantie (art. 1 t/m 3 Vo).⁹

Spoedige betekening

De kern van de verordening betreft de verzending van (gerechtelijke) stukken (art. 4 t/m 7 Vo). De deurwaarder zal als verzendende instantie het document zo spoedig mogelijk aan de ontvangende instantie moeten toezenden. Fax en e-mail kunnen hierbij hulp bieden, zij mogen echter geen afbreuk doen aan de rechtszekerheid. Vereist is dat de ontvangen tekst overeenstemt met de verzonden tekst. Om een zorgvuldige betekening te garanderen moet de verzendende instantie bij het te verzenden document een aanvraag tot betekening voegen in de vorm van een door de verordening opgesteld formulier.¹⁰

De ontvangende instantie moet vervolgens binnen zeven dagen bericht van ontvangst aan de verzendende instantie sturen. Is de ontvangende instantie voor de betekening niet territoriaal bevoegd, dan draagt zij zorg voor doorzending aan de wel bevoegde instantie. Nu in Nederland de plaatsgebonden bevoegdheid van de deurwaarder komt te vervallen, zal deze bepaling voor ons geen betekenis hebben.¹¹ De ontvangende instantie zorgt voor een spoedige betekening of verzending van het document aan de geadresseerde overeenkomstig het recht van de aangezochte staat of in een specifieke, door de verzendende instantie gewenste vorm, mits deze met het recht van de aangezochte staat verenigbaar is. Welke termijn bij een spoedige betekening voor ogen staat, wordt niet vermeld. Volgens

de verordening mag echter aangenomen worden dat de betekening binnen enkele dagen na ontvangst geschiedt. Is de betekening of kennisgeving van het stuk voltooid, dan moet daarvan een certificaat worden opgemaakt en teruggezonden worden naar de verzendende instantie. Voor de meeste lidstaten zal dit geen probleem hoeven op te leveren.

In onder meer de Zuid-Europese lidstaten zal een snelle betekening waarschijnlijk in de naaste toekomst nog wel tot problemen aanleiding kunnen geven. De Commissie zal toezicht houden op de juiste uitoefening van deze bepalingen.

Betekening buiten de ontvangende instantie om blijft mogelijk, te weten de verzending per post of de rechtstreekse betekening (art. 14 en 15 Vo). De lidstaten kunnen de kennisgeving per post niet uitsluiten, wel kunnen ze hieraan de voorwaarde verbinden dat het stuk bijvoorbeeld aangetekend verstuurd wordt.¹² Eveneens is 'iedere belanghebbende bij een rechtsgeding' (hieronder worden procesvertegenwoordigers begrepen) bevoegd de betekening of kennisgeving rechtstreeks te doen verrichten door deurwaarders of ambtenaren in de aangezochte lidstaat. Lidstaten kunnen zich tegen deze wijze van kennisgeving wel verzetten. Dat Nederland zich hiertegen zal verzetten, ligt niet voor de hand, deze wijze van verzending is reeds mogelijk onder het Haags Betekeningsverdrag 1965.

Naar mijn mening verdient het in sommige zaken de voorkeur, of is het zelfs noodzakelijk, voor de betekening de hoofdregel te volgen, te weten: betekening via de verzendende en ontvangende instanties. Voor de regeling van litispentie in internationale zaken wordt namelijk als datum van aanhangigheid voor de Nederlandse dagvaarding genomen het tijdstip waarop de dagvaarding bij de ontvangende instantie binnenkomt (zie daarvoor: litispentie onder het kopje 'complicatie'). Bij een rechtstreekse verzending per post ontbreekt deze datum doorgaans.¹³

Nederlandse praktijk

Na ontvangst van een dagvaarding tot doorzending zal de deurwaarder er in het exploit melding van maken dat hij overeenkomstig de vereisten van de Betekeningsverordening afschrift van de dag-

9 Krachtens de Gerechtsdeurwaarderswet (K 22 775, aangenomen op 23 januari 2001, inwerkingtreding wordt verwacht op 1 juni 2001) wordt de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG), een PBO met regelgevende bevoegdheid, in het leven geroepen.

10 De Betekeningsverordening regelt het berichtenverkeer grotendeels door middel van standaardformulieren. Deze zijn opgenomen in de Annexen bij de verordening, vindplaats zie noot 1, resp. noot 15.

11 Treedt de Gerechtsdeurwaarderswet in werking ná 31 mei 2001, dan zal tot de inwerkingtreding gedagvaard moeten worden door de territoriaal bevoegde deurwaarder.

12 Vergelijk art. 10, sub a Haags Betekeningsverdrag 1965: een aantal lidstaten had zich tegen deze wijze van toezending verzet. Voorwaarde voor een rechtsgeldige betekening per post zal ook kunnen zijn het vereiste dat het betekende stuk in een taal is gesteld die door de geadresseerde wordt begrepen, althans in de taal van zijn woonplaats.

13 Postale verzending met bericht van ontvangst biedt hier mogelijk een oplossing.

Het document kan nu ook in de taal van de lidstaat van verzending worden gesteld, indien de geadresseerde deze taal begrijpt

vaarding heeft verzonden aan de ontvangende instantie met het verzoek het afschrift aan de geadresseerde te doen betekenen. Het exploit zal onder meer moeten vermelden de datum van verzending,¹⁴ de naam en het adres van de ontvangende instantie, alsook de wijze waarop de deurwaarder het stuk naar de ontvangende instantie verstuurd heeft. Ook vermeldt het de wijze waarop de betekening zal moeten plaatsvinden. Deze wijze van betekenen is vergelijkbaar met de betekening van art. 2, lid 1, 2^e en 3^e zin Rv: de deurwaarder die geen afschrift aan gedaagde kan laten noch ook een afschrift in een gesloten envelop, zal terstond een met redenen omkleed afschrift ter post moeten bezorgen. Dient betekening conform de verordening plaats te vinden, dan wordt de verzending ter post vervangen door verzending van het afschrift aan de ontvangende instantie. De deurwaarder voldoet hiermee gelijktijdig aan twee functies, te weten zijn ambtelijke ministerieplicht en zijn uit de verordening voortvloeiende functie van verzendende instantie. Verwacht mag worden dat in het kader van art. 9, lid 2 van de verordening naar Nederlands recht de termijn van dagvaarden berekend kan worden vanaf het tijdstip van verzending van het afschrift naar de ontvangende instantie.¹⁵

Hoewel met de verzending van de dagvaarding naar de ontvangende instantie de betekening nog niet voltooid is, kan met de dagvaarding verder gehandeld worden als met een gewone Nederlandse dagvaarding. Dit betekent dat deze dagvaarding op de rol ingeschreven kan worden. Wel zal de Nederlandse rechter de zaak moeten aanhouden zolang de gedaagde niet verschijnt of niet is voldaan aan de voorwaarden van art. 19, lid 1 of lid 2 van de verordening (zie daarover onder 'niet verschenen'). Pas als de verzendende deurwaarder een certificaat van betekening van de ontvangende instantie terugontvangt, bestaat de zekerheid dat de gedaagde de dagvaarding ontvangen heeft. Ook bij rechtstreekse toezending van de dagvaarding kan de verzendende deurwaarder de zaak op de rol zetten. De verzending met bericht van ontvangst geeft de mogelijkheid van de noodzakelijke zekerheid van ontvangst.

Verschillende talen

Om een zorgvuldige verzending te garanderen gaat het te verzenden document vergezeld van een aanvraag volgens een modelformulier (art. 4 Vo). Nieuw in de Betekeningsverordening is de regeling dat het formulier en het te verzenden document niet langer door hetzelfde taalregime beheerst hoeven te worden. Het formulier wordt ingevuld in de taal van de aangezochte staat of in een andere taal van de EU die door de lidstaat van ontvangst voor de invulling van het formulier is toegestaan. Elke lidstaat moet opgave doen van de talen waarin het formulier kan worden ingevuld. Zo is het denkbaar dat Nederland, gezien het belang van de Engelse taal in het

Duits

Stel, een procedure voor de Nederlandse rechter wordt gevoerd tegen een in Duitsland woonachtige Nederlander. In dat geval kan de dagvaarding of het verzoekschrift ook in de Nederlandse taal gesteld worden. Het modelformulier daarentegen moet in het Duits of in een door Duitsland toegestane taal gesteld worden. Het is van belang dat de taalregeling met betrekking tot het te betekenen document in acht genomen wordt. Is het document in een andere taal gesteld, dan kan de (kwaadwillende) geadresseerde weigeren het stuk in ontvangst te nemen, ook als hij die taal wel begrijpt.

Engels

Stel, een procedure in een grote commerciële zaak wordt gevoerd voor de Engelse rechter. Partijen hebben in de Engelse taal gecontracteerd en gecommuniceerd. Het is in dit geval aannemelijk dat het procesleidende stuk voor de Nederlandse gedaagde in het Engels gesteld kan worden. Weigert de Nederlandse gedaagde het in het Engels gestelde document in ontvangst te nemen, dan zal de Engelse rechter over de rechtmatigheid van deze weigering uitspraak moeten doen. Is de weigering onterecht, dan zou dit een reden kunnen zijn om de gedaagde aansprakelijk te houden voor de kosten van de vertaling van het Engelse document.

¹⁴ De datum van verzending komt overeen met de datum van betekening zoals bepaald in art. 9, lid 2 Betekeningsverordening (zie daarvoor onder 'datum').

¹⁵ Het is ter keuze aan de opdrachtgever of de verdere verzending en betekening hetzij door tussenkomst van de ontvangende instanties, hetzij door rechtstreekse verzending per post plaatsvindt.

**Fictieve betekening,
zoals voor
Nederland
neergelegd in art. 4,
sub 8 Rv, is niet
meer rechtsgeldig**

internationale handelsverkeer en de algemene kennis van die taal ook bij deurwaarders, de mogelijkheid openstelt het formulier ook in het Engels in te vullen.¹⁶

Het te betekenen document zelf, of het nu een dagvaarding of verzoekschrift of ander document is, moet in de officiële taal van de aangezochte lidstaat gesteld zijn of in de taal van de lidstaat van verzending, indien de geadresseerde deze taal begrijpt. Deze laatste mogelijkheid is nieuw en heeft ten doel dat er meer zekerheid bestaat dat de geadresseerde begrijpt waar het om gaat. Ook kan het leiden tot een besparing op de vertaalkosten.

Datum

Een belangrijke vernieuwing en verbetering ten opzichte van het Haags Betekeningsverdrag 1965 is de regeling van het tijdstip van betekening of kennisgeving (art. 9 Vo). Het artikel is een compromis tussen de twee Europese systemen van (internationale) betekening, te weten dat van de reële betekening en van de fictieve betekening. De verordening bepaalt dat de fictieve betekening, zoals voor Nederland neergelegd in art. 4, sub 8 Rv, geen rechtsgeldige betekening is.¹⁷ Art. 9 Vo vervangt de verschillende nationale regelingen. Hoofregel is dat de datum wordt vastgesteld overeenkomstig het recht van de aangezochte staat. Dit heeft ten doel de rechten van de geadresseerde te beschermen (lid 1). Lid 2 daarentegen beschermt de rechten van de aanvrager. Die kan er belang bij hebben vóór een bepaalde datum te handelen. In dat geval wordt ten aanzien van de aanvrager als tijdstip van betekening in aanmerking genomen de datum zoals bepaald in het recht van diens lidstaat. Op deze wijze kan de aanvrager zijn rechten doen gelden op een datum die hij zelf kan vaststellen zodat hij niet afhankelijk is van het voor hem onzekere tijdstip van de reële betekening of kennisgeving van het stuk in de andere lidstaat, waarop hij immers geen invloed heeft. De twee bepalingen van art. 9 kunnen gelijktijdig van toepassing zijn, zodat de betekening op twee verschillende momenten rechtsgevolg heeft ten aanzien van de geadresseerde en de verzoeker.

In de Nederlandse rechtspraktijk is deze regeling van groot belang omdat in de dagvaardingsprocedure de datum van betekening

gelijktijdig het tijdstip is waarop de procedure aanhangig wordt.¹⁸ Deze datum is onder meer van belang voor de stuiting van een lopende verjaring, het instellen van een rechtsmiddel, het tijdstip waarop een aanspraak op wettelijke rente bestaat en zoals reeds is aangegeven voor het tijdstip vanwaaraf de termijn van dagvaarden begint te lopen. In internationale zaken wordt dit tijdstip thans nog vastgesteld door de fictieve betekening aan het OM.¹⁹ De Betekeningsverordening regelt in art. 9 echter alleen de datum van betekening. In afwijking van ons nationale recht bepaalt deze datum niet tevens de datum van aanhangigheid. Art. 9, lid 2 Vo regelt de datum waarop onder meer een lopende verjaring gestuit kan worden en waarop de termijn van dagvaarden aanvangt zonder dat de zaak aanhangig is.

In het kader van art. 9, lid 2 Vo zou de betekening aan het OM nog wel gehandhaafd kunnen blijven. Het ligt echter voor de hand hier per invoeringswet een vereenvoudiging aan te brengen en te kiezen voor het tijdstip waarop de verzendende instantie, de deurwaarder, het stuk doorzendt naar de ontvangende instantie. Ook de indiening van een verzoekschrift past op deze wijze binnen art. 9, lid 2 Vo. Door de indiening van het verzoekschrift bij de griffie is de zaak immers aanhangig en neemt de stuiting een aanvang, terwijl de verzending voltooid is zodra de geadresseerde (of belanghebbende) het stuk ontvangen heeft.²⁰

In Spanje

Stel, een Nederlandse aanvrager wil een lopende verjaring van een dwangsomveroordeling op een Spaanse wederpartij stuiten. Die verjaringstermijn is in casu slechts zes maanden. Als datum van betekening geldt op grond van art. 9, lid 1 Vo de datum waarop de geadresseerde in Spanje de dagvaarding ontvangt. Voor de Nederlandse aanvrager zal volgens art. 9, lid 2 Vo met betrekking tot de verjaring als datum van stuiting echter gelden het moment dat naar Nederlands recht als betekeningstijdstip geldt. Dit zal dus het moment zijn waarop de deurwaarder de dagvaarding naar de ontvangende instantie verzendt of het verzoekschrift ter griffie ingediend wordt.

16 Het modelformulier is in alle talen van de EU verkrijgbaar: <http://europa.eu.int/eur-lex/nl/oj>.

17 Inwerkingtreding van de Betekeningsverordening eist om die reden o.m. aanpassing van art. 4, sub 8 Rv.

18 Zie hiervoor o.m. HR 21 maart 1975, *NJ* 1976, 245 (WHH).

19 HR 30 december 1977, *NJ* 1978, 576 (WHH).

20 Indien de rechtbankgriffies in verzoekschriftprocedures als verzendende instantie worden aangewezen, kunnen zij binnen de Vo hun huidige praktijk van internationale kennisgeving per post handhaven, zij het onder de voorwaarden die de lidstaat van ontvangst daaraan stelt.

Complicatie

De Betekeningsverordening kent geen regeling van aanhangigheid in internationale zaken.

Het tijdstip van aanhangigheid van onderling afhankelijke vorderingen wordt echter binnen de EU bepaald in twee verordeningen, te weten de EEX-Vo en de Brussel II-Vo.²¹ Zij zullen voor een belangrijk deel van de familiezaken en de burgerlijke en handelszaken een litispendingeregeling geven. Met de inwerkingtreding van de EEX-Vo wordt in art. 30 voor de betreffende materiële zaken de litispending geregeld. Eenzelfde bepaling is opgenomen in art. 11 van de Brussel II-Vo.

De aanhangigheid van de vordering of het verzoek wordt in de rechtsstelsels van de lidstaten bepaald óf door indiening van het procesinleidende stuk bij de griffie óf door betekening van het stuk aan gedaagde. Met betrekking tot de aanhangigheid is in deze verordeningen gekozen voor een compromis van de twee systemen. In de eerste situatie is het geding aanhangig indien het stuk dat het geding inleidt door de griffie wordt ontvangen. In de tweede situatie geldt als tijdstip van aanhangigheid het tijdstip waarop de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of kennisgeving het stuk ontvangt. In beide systemen moet de eiser er zorg voor dragen dat óf de betekening aan verder zo spoedig mogelijk plaatsvindt, óf het procesinleidende stuk zo snel mogelijk op de rol wordt ingeschreven. Deze bepaling moet in samenhang met art. 2 en art. 4 Betekeningsverordening gelezen worden. Volgens dit artikel wordt met de 'autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving' bedoeld op de ontvangende instantie in de aangezochte lidstaat.²² Zodra deze het stuk ter betekening of kennisgeving van de verzendende instantie ontvangt, is de zaak in beginsel aanhangig. De internationale litispendingeregeling wijkt dus af van onze thans geldende interne regeling waarbij een (internationale) dagvaardingsprocedure aanhangig wordt op het tijdstip van de fictieve betekening aan het OM. Ook is er geen koppeling aangebracht tussen het tijdstip van betekening in de Betekeningsverordening en de aanhangigheid in de beide andere verordeningen.

Een extra complicatie met betrekking tot

de aanhangigheid van procedures is voor Nederland het onderscheid tussen de verzoekschrift- en dagvaardingsprocedure. Een verzoekschriftprocedure is aanhangig op het tijdstip dat het verzoek ter griffie wordt ingediend. De griffie zorgt voor rechtstreekse doorzending aan de gedaagde van het verzoekschrift per aangetekende post. De deurwaarder zal hier als verzendende instantie geen functie vervullen. De indiening van een verzoek ter griffie heeft als voordeel dat de verzoeker het tijdstip van aanhangigheid zelf kan bepalen. De verzoekschriftprocedure is voorlopig vooral van belang in familiezaken waarop de Brussel II-Vo van toepassing is.

Voor de dagvaardingsprocedure wordt het tijdstip van aanhangigheid bepaald door het moment waarop de ontvangende instantie in de lidstaat het stuk ontvangt voor verdere doorzending of betekening.²³

Twee procedures

Stel, een Nederlandse eiser wil een Franse gedaagde dagvaarden in een procedure voor de Nederlandse rechter, terwijl de Fransman op zijn beurt een procedure in Frankrijk start tegen de Nederlandse wederpartij. De Nederlander dient zijn dagvaarding bij de verzendende instantie, de deurwaarder, in ter verzending aan de Franse ontvangende autoriteit. Heeft de Nederlander belang bij het stuiten van een verjaringstermijn, dan geldt daarvoor – zie art. 9, lid 2 Vo – het tijdstip van ontvangst bij de verzendende instantie. De vordering wordt echter eerst aanhangig op het moment dat de dagvaarding bij de Franse ontvangende instantie binnenkomt. De rechtsgeldige betekening als bedoeld in art. 9, lid 1 Vo vindt plaats op het moment dat de dagvaarding gedaagde bereikt. De procedure van de Fransman tegen de Nederlander wordt aanhangig op het moment dat de dagvaarding bij de Nederlandse ontvangende instantie binnenkomt. Afhankelijk van de beide tijdstippen van binnenkomst bij de ontvangende instanties kan bepaald worden welke vordering als eerste aanhangig gemaakt is. Wel geldt in alle gevallen dat de partij wiens zaak op deze wijze het eerste aanhangig is, er zorg voor moet dragen dat het procesinleidende stuk zo snel mogelijk op de rol wordt ingeschreven.

21 Voor de EEX-Vo zie noot 6. Brussel II-Vo: Verordening betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken: *Pb L* 160/19, van 30 juni 2000, in werking getreden 1 maart 2001.

22 Krachtens de Betekeningsverordening is het eerste traject de verzending, het tweede traject, de betekening in de aangezochte staat. Voor Nederland wordt hier een bijzondere invulling aan gegeven: betekening in Nederland ter voldoening aan de art. 1 t/m 4 Rv, vervolgens de verzending naar de ontvangende instantie, en afsluitend de daadwerkelijke betekening. De ontvangende instantie zal doorgaans ook de instantie zijn die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving.

23 Hoewel de verordening daarover niet spreekt, mag worden aangenomen dat bij de directe toezending van het inleidende processtuk van verzoeker naar geadresseerde de aanhangigheid er is als de geadresseerde het stuk ontvangen heeft.

Met een termijn van vier weken tussen kennisgeving en eerstdienende dag heeft de gedaagde voldoende tijd zijn verweer voor te bereiden

Niet verschenen

De bescherming van de niet-verweerder is op overeenkomstige wijze geregeld als in het Haagse Betekeningsverdrag 1965.²⁴ De art. 15 en 16 zijn vrijwel gelijklopend omgezet in art. 19 Vo. Inhoud van de bepaling is dat in geval de verweerder niet verschenen is, de rechter de beslissing moet aanhouden, hetzij totdat gebleken is dat de betekening of kennisgeving van het document gedaan is met inachtneming van de in de aangezochte staat voorgeschreven vormen, hetzij totdat het stuk aan de verweerder in persoon of aan zijn woonplaats is afgegeven op een andere in de verordening geregelde wijze, en de betekening of kennisgeving zo tijdig is geschied dat de verweerder gelegenheid heeft gehad verweer te voeren.

Welke termijn 'zo tijdig' is dat verstek verleend kan worden, vermeldt de verordening niet. Aanbevolen wordt een termijn van vier weken tussen de daadwerkelijke kennisgeving en de eerstdienende dag aan te houden, zodat gedaagde voldoende tijd heeft zijn verweer voor te bereiden.²⁵ Ingeval de dagvaarding ná de eerstdienende dag is uitgebracht, zal de rechter de zaak moeten aanhouden om de gedaagde de gelegenheid te geven het verstek te zuiveren. Indien niet blijkt van een onregelmatige betekening, zal de rechter verstek verlenen. De lidstaten mogen echter van deze regeling afwijken en verklaren dat de rechter toch een beslissing kan geven indien voldaan is aan enkele cumulatieve vereisten, te weten dat het stuk op een in de verordening geregelde wijze is toegezonden, sedert het tijdstip van de betekening een termijn van ten minste zes maanden verstreken is, en door de bevoegde instanties alle moeite gedaan is om bewijs van de betekening te verkrijgen. Nu Nederland in het kader van het Haagse Betekeningsverdrag 1965 reeds een dergelijke verklaring heeft afgelegd, ligt het voor de hand om ook bij de verordening een dergelijke verklaring af te leggen.

Een noodzakelijk complement van de bovenstaande beschermingsregeling is gelegen in lid 4 van art. 19 Vo. Wordt een verstekvonnis gewezen en is de verzettermijn reeds verstreken, dan kan niettemin onder bepaalde voorwaarden binnen een periode van tenminste één jaar een verzoek bij het gerecht worden ingediend om een nieuwe verzettermijn

te worden toegekend. Op welke wijze een dergelijk verzoek gedaan moet worden, wordt niet aangegeven. Dat maakt de regeling weinig doorzichtig.

Verzet

Het arrest van de Hoge Raad van 15 september 2000 illustreert de gevolgen van de onduidelijke regeling van het verzoek om een nieuwe verzettermijn.²⁶ In deze zaak stond voor de in België woonachtige verweerder D., aan wie een verstekvonnis tot faillissement eerst na drie maanden werd betekend, krachtens art. 8, sub 2 Fw slechts gedurende een maand verzet open tegen het Nederlandse verstekvonnis. Hoewel D. binnen een week nadat hij kennis had gekregen van het verstekvonnis verzet instelde en daarmee ruimschoots binnen de termijn van één jaar van art. 16 Haags Betekeningsverdrag bleef, werd het verzet door de Hoge Raad niet ontvanke-lijk verklaard.²⁷ D. had namelijk nagelaten zijn 'verzoek' conform art. 16 Betekeningsverdrag in te dienen, te weten door de rechter te verzoeken een nieuwe termijn toe te staan binnen welke hij alsnog verzet kon instellen.

Gezien de strekking van de ambtshalve toe te passen art. 15 en 16, te weten bescherming van gedaagde die niet tijdig van een tegen hem gevoerde procedure of gewezen vonnis op de hoogte is gesteld, zou het wenselijk zijn dat de wetgever niet alleen aangeeft binnen welke termijn een verzoek als genoemd in art. 19, lid 4 Vo gedaan moet worden, maar ook op welke wijze hier vorm aan gegeven zou moeten worden. Verdrag en verordening laten daartoe de ruimte.

Wat geldt vanaf 31 mei?²⁸

Hoewel de verordening dus geen implementatie vereist, zullen wel enkele nationale aanpassingen nodig zijn. Aangegeven zal onder meer moeten worden dat de verzendende en ontvangende instanties de deurwaarders zullen zijn. De centrale instantie in Nederland zal vanaf de inwerkingtreding van de Gerechtsdeurwaarderswet de KBvG zijn. Daarnaast zal inhoud gegeven worden aan het taalvereiste van het formulier, dat naast het Nederlands ook in het Engels gesteld zal kun-

24 Het Haags Betekeningsverdrag 1965 en de Betekeningsverordening spreken van de niet-verschenen verweerder. Juister zou het zijn over de niet-verschenen gedaagde te spreken.

25 De Werkgroep IPR: Losbladige Burgerlijke Rechtsvordering, Verdragen, Haags Betekeningsverdrag art. 15.

26 HR 15 september 2000, NJ 2000, 642. Zie voor een uitgebreidere behandeling van dit arrest: M. Freudenthal, NIPR 2001, o.c. noot 1.

27 Wat in deze casus fout ging is dat de rechtbank en vervolgens het hof hebben nagelaten ambtshalve te toetsen of voldaan was art. 15 Haags Betekeningsverdrag. In de stukken ontbreekt elke vermelding daarover. De advocaat verwijst in zijn verzetschrift en verzoekschrift in hoger beroep ook niet naar art. 16 Haags Betekeningsverdrag.

28 Precies in lijn met wat de auteur hieronder als verwachting uitspreekt schreef Minister van Justitie Korthals zijn circulaire 'EG-Betekeningsverordening', over de betekenis van de verordening nu deze nog niet in de Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd; zie *Staatscourant* van 9 april 2001, nr. 70, p. 25 en 26, en is ook te vinden op <http://www.overheid.nl/op/>. (red.)

Omdat de Nederlandse wetgever op 31 mei niet gereed is, zoekt de overgangsregeling aansluiting bij de art. 1 t/m 4 Rv

nen worden. Een aanvulling op art. 4, sub 8 Rv zal ook noodzakelijk zijn. De aanvullende bepaling zal onder meer moeten vermelden de wijze waarop de betekening naar Nederlands recht plaatsvindt als de Betekeningsverordening van toepassing is. In dat geval zal de thans geldende regeling waarbij verzending aan het OM plaatsvindt, vervangen worden door een systeem waarbij de deurwaarder als verzendende instantie de verzending naar het buitenland verzorgt.

Betekening binnen de EU zal vanaf 31 mei 2001 overeenkomstig de bepalingen van de Betekeningsverordening moeten plaatsvinden. De Betekeningsverordening heeft vanaf die datum binnen de EU voorrang op andere rechtsvorderings- en betekeningsverdragen, zodat afwijkende betekeningssystemen vanaf dat tijdstip binnen de EU buiten toepassing zullen blijven. Naar het zich laat aanzien zal de wetgever echter niet vóór 31 mei 2001 een wijziging van art. 4, sub 8 Rv gereed hebben.

Vanaf 31 mei 2001 zal tot het tijdstip van deze wetswijziging een overgangsregeling gelden waarbij aansluiting gezocht wordt bij de art. 1 t/m 4 Rv, in het bijzonder art. 4, sub 8 Rv. In deze overgangsregeling zal de deurwaarder enerzijds de dagvaarding aan het OM blijven betekenen. Anderzijds zal hij een afschrift sturen aan gedaagde. Hij zal dat – als

deze gedaagde in een van de lidstaten van de EU zijn gewone verblijfplaats heeft – naar keuze van de eiser of rechtstreeks aan de gedaagde of door tussenkomst van de ontvangende instantie in het land van de gedaagde kunnen doen. De deurwaarder zal bij rechtstreekse verzending per post acht moeten slaan op de voorwaarden die door de ontvangende lidstaat aan deze verzending verbonden zijn. In beide gevallen handelt de deurwaarder als verzendende instantie conform de verordening. Bij het verzoek om tussen beide wijzen van betekening een keuze te maken zal hij onder meer op de rechtsgevolgen moeten wijzen, met name op het feit dat in geval van litispending bij rechtstreekse verzending per post het tijdstip van aanhangigheid onzeker is.²⁹ Voor de rechtsgevolgen van de betekening voor de Nederlandse verzoeker zal tijdens deze overgangsregeling als datum van betekening of kennisgeving bedoeld in art. 9, lid 2 Vo de betekening aan het OM hebben te gelden. De betekening is echter pas voltooid op het tijdstip dat het afschrift gedaagde heeft bereikt.

Of de nagestreefde snellere betekening in de verschillende EU-lidstaten overal even snel en soepel zal verlopen, zal de praktijk moeten uitwijzen. n

29 Zie echter noot 22.

(advertentie)

FIF 33 ROTTERDAM

Rechtsadvies- en informatiebureau t.b.v. de advocaten
Voornamelijk in verbinding met de in binnen- en buitenland

- overnameprocedures
- de fusieprocedures
- faillissementen
- overnameprocedures
- insolventieprocedures
- procedurekosten

Telefoon: 010 - 477 33 22 E-mail: info@fif33-rotterdam.nl
Fax: 010 - 477 08 30 Internet: www.fif33-rotterdam.nl

Vraag onze diensten aan voor ons telefoonnummer of via internet
Bosdijkweg 206, 3015 HB Rotterdam
Cantoor in de Korte Oudekerkstraat 242/10, 3015 HB Rotterdam

Voelt uw kantoor nog
als een warme deken?

HV&PARTNERS
VOOR JURISTEN, VAST OF INTERIM

 WWW.ADVOCATENWERK.NL TEL 010 - 240 06 05